

Alegat II. o/ do Cesarskiego Patentu z d 26 lutego 1861
Statut Krajowy dla Królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem
Krakowskim

Rozdział pierwszy
O reprezentacji krajowej w ogólności.

§ 1.

Królestwo Galicji i Lodomerii wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim reprezentowane jest w sprawach krajowych przez Sejm krajowy.

[hasła: reprezentacja, Sejm krajowy]

§ 2.

Uprawnienia należące do zakresu działania reprezentacji kraju wykonuje albo Sejm sam, albo Wydział krajowy.

[hasła: reprezentacja, Sejm krajowy, Wydział krajowy]

§ 3.

Sejm krajowy składa się ze 150 członków, a mianowicie:

- a) z trzech arcybiskupów lwowskich, księcia biskupa krakowskiego, dwóch biskupów przemyskich, biskupa tarnowskiego i biskupa stanisławowskiego. W razie wakującej stolicy arcybiskupiej lub biskupiej administrator diecezji jest członkiem Sejmu krajowego;
- b) z prezesa Akademii Umiejętności w Krakowie;
- c) z rektorów Uniwersytetu krakowskiego i lwowskiego, tudzież rektora szkoły
- d) politechnicznej lwowskiej;
- e) ze stu czterdziestu dziewięciu posłów wybranych, a to:
 - I. czterdziestu czterech posłów z klasy wielkich posiadłości ziemskich;
 - II. z trzydziestu jeden posłów miast wymienionych w ustawie wyborczej i Izby handlowych i przemysłowych;
 - III. z siedemdziesięciu czterech posłów reszty gmin królestwa Galicji i Lodomerii wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim.

§ 4.

Cesarz mianuje dla kierownictwa Sejmu marszałka krajowego i jego zastępcę z grona Sejmu.

[hasła: cesarz, marszałek krajowy, Sejm krajowy, skład Sejmu krajowego]

§ 5.

Bliższe postanowienia o prawie wyboru i wybieralności, o rozdzieleniu posłów pomiędzy utworzyć się mające okręgi wyborcze i o postępowaniu przy wyborach zawiera ordynacja wyborczą dla królestwa Galicji i Lodomerii z Krakowem.

[hasła: ordynacja wyborcza, prawo wybieralności, prawo wyboru, wybory]

§ 6.

Czas trwania funkcji marszałka krajowego i jego zastępcy, tudzież wybranych członków Sejmu krajowego (period sejmowy) oznacza się na lat sześć.

Wybory posłów do Sejmu nie mogą być przez wyborców odwołane.

Po upływie zwykłego periodu sejmowego lub po wcześniej dokonanym rozwiązaniu Sejmu, jako też w razie, jeżeli tymczasem poszczególni posłowie ustąpią, zemrą lub stracą przymioty potrzebne do wybieralności, rozpisuje się nowe wybory.

Byli członkowie Sejmu mogą być na powrót wybrani.

[*Dodatkowy ustęp wprowadzony ustawą z 1899*]: Publiczni urzędnicy i funkcjonariusze, wybrani posłami na Sejm krajowy, nie potrzebują urlopu do wykonywania swego mandatu.

[hasła: mandat poselski, kadencja sejmu, marszałek krajowy, wybory]

§ 7.

Posłowie wybrani do Sejmu nie mogą przyjmować instrukcji, a mogą wykonywać swe prawo głosowania tylko osobiście.

[hasła: posłowie]

§ 8.

Sejm zbiera się na podstawie najwyższego zwołania zazwyczaj raz do roku i to, o ile cesarz inaczej nie postanowi, w krajowym stołecznym mieście Lwowie.

[hasła: cesarz, posiedzenia]

§ 9.

Posłowie sejmowi mają przy wstąpieniu do Sejmu złożyć na ręce marszałka krajowego ślubowanie w miejsce przysięgi na wierność i posłuszeństwo cesarzowi, przestrzeganie ustaw i sumienne spełnianie swych obowiązków.

[hasła: cesarz, przysięga, ślubowanie]

§ 10.

Marszałek krajowy zagaja Sejm zwołany przez cesarza, przewodniczy na jego zgromadzeniach i kieruje rozprawami; zamyka też Sejm po załatwieniu spraw lub wskutek osobnego najwyższego polecenia.

Cesarz może rozwiązać Sejm każdego czasu, także podczas trwania zwykłego periodu sejmowego, zarządzając równocześnie nowe wybory.

[hasła: cesarz, marszałek krajowy, rozprawy, zgromadzenie sejmowe]

§ 11.

Wydział krajowy jako zarządzający i wykonawczy organ reprezentacji kraju składa się, pod przewodnictwem marszałka krajowego, z sześciu członków wybranych z łona zgromadzenia sejmowego.

Marszałek krajowy mianuje na wypadek, gdy doznaje przeszkody, swego zastępcę z łona Wydziału krajowego dla kierowania Wydziałem.

[hasła: marszałek krajowy, reprezentacja kraju, Wydział krajowy, zastępstwo, zgromadzenie sejmowe]

.

§ 12.

Jednego członka Wydziału krajowego wybierają posłowie obrani przez klasę wyborczą wielkich posiadłości ziemskich (§ 3, I), jednego posłowie wybrani przez klasę wyborczą miast i Izb handlowych i przemysłowych (§ 3, II), a jednego posłowie wybrani przez klasę wyborczą gmin wiejskich (§ 3, III), z grona całego Sejmu.

Dalszych trzech członków Wydziału krajowego wybiera z osobna całe zgromadzenie sejmowe ze swego grona.

Każdy taki wybór przychodzi do skutku bezwzględną większością głosów osób głosujących.

Jeśli przy pierwszym i przy drugim oddawaniu głosów nie uzyska się bezwzględnej większości, natenczas należy przedsięwziąć ściślejszy wybór pomiędzy tymi dwiema osobami, które przy drugim oddawaniu głosów otrzymały największą ich ilość.

W razie równości głosów rozstrzyga los.

[hasła: bezwzględna większość głosów, głosowanie, posłowie, Wydział krajowy, zgromadzenie sejmowe]

§ 13.

Dla każdego członka Wydziału krajowego wybiera się zastępcę w sposób wskazany w poprzednim paragrafie.

Jeżeli w czasie, w którym Sejm nie jest zebrany, członek Wydziału krajowego umrze, zrezygnuje lub też dokona trwającej dłuższy czas przeszkody w prowadzeniu spraw wydziałowych, natenczas występuje w jego miejsce zastępca wybrany dla zastępowania tegoż członka Wydziału.

Gdyby jednakże zastępca właściwy członka Wydziału krajowego, wybranego przez całe zgromadzenie sejmowe, nie mógł objąć zastępstwa z powodu wyżej przytoczonych przeszkód, natenczas zająć może jego miejsce którykolwiek inny zastępca wybrany przez całe zgromadzenie sejmowe.

Jeżeli Sejm jest zebrany, natenczas przedsięwzięcie się nowy wybór w miejsce członka Wydziału, którego stale brakuje.

[hasła: Wydział krajowy, zastępstwo, zgromadzenie sejmowe]

§ 14.

Okres trwania funkcji członków Wydziału krajowego i zastępców równa się okresowi trwania Sejmu, który ich wybrał. Trwa on jednakowoż i po upływie periodu sejmowego, jako też w razie rozwiązania Sejmu, tak długo, dopokąd z łona nowego Sejmu nie zostanie ustanowiony inny Wydział krajowy.

Wystąpienie ze Sejmu pociąga za sobą wystąpienie z Wydziału krajowego.

[hasła: kadencja członków Wydziału krajowego, Sejm krajowy, Wydział krajowy]

§ 15.

Członkowie Wydziału krajowego obowiązani są zamieszkać we Lwowie.

Otrzymują z funduszków krajowych roczne wynagrodzenie, którego wysokość Sejm oznaczy.

[hasła: wynagrodzenie]

Rozdział drugi

Zakres działania reprezentacji kraju

I.

Zakres działania Sejmu krajowego

§ 16.

Sejm jest powołany do współudziału w pełnieniu władzy ustawodawczej w miarę postanowień cesarskiego dyplomu z 20 października 1860.

[hasła: cesarz, władza ustawodawcza]

§ 17.

Projekty do ustaw w sprawach krajowych wchodzą do Sejmu jako przedłożenia rządowe. Również i Sejmowi przysługuje prawo proponowania ustaw w sprawach krajowych. Do każdej ustawy krajowej potrzeba przyzwolenia Sejmu i sankcji cesarskiej.

Wnioski dążące do wydania ustaw, odrzuconych przez cesarza lub przez Sejm, nie mogą być przedkładane powtórnie na tej samej sesji.

[hasła: cesarz, inicjatywa ustawodawcza, projekt do ustaw]

§ 18.

Za sprawy krajowe uznaje się:

- I. Wszystkie zarządzenia w przedmiocie: 1) kultury krajowej; 2) publicznych budowli, których koszta pokrywane są z funduszków krajowych; 3) zakładów dobroczynnych, uposażonych z funduszków krajowych; 4) preliminarza i zamknięć rachunkowych krajowych, zarówno: a) co do dochodów krajowych z zarządu majątku krajowego, z opodatkowania na cele krajowe, i korzystania z kredytu kraju, jako też b) co do zwyczajnych i nadzwyczajnych wydatków krajowych.
- II. Bliższe zarządzenia w granicach ustaw powszechnych pod względem: 1) spraw gminnych; 2) spraw kościelnych i szkolnych; 3) dostarczania podwód, tudzież zaopatrzenia i zakwaterowania wojska; wreszcie
- III. Zarządzenia co do innych przedmiotów dotyczących dobrobytu lub potrzeb kraju, które zostaną przekazane reprezentacji krajowej specjalnymi zarządzeniami.

[hasła: majątek krajowy, sprawy krajowe, wydatki krajowe]

§ 19.

Sejm jest powołany:

- 1) do obradowania i stawiania wniosków: a) w przedmiocie obwieszonych powszechnych ustaw i urzędzeń ze względu na ich szczególne oddziaływanie na dobro kraju; i b) w sprawie wydania powszechnych ustaw i zarządzeń,
- 2) których wymagają potrzeby i dobrobyt kraju; 2) do czynienia propozycji we wszystkich przedmiotach, co do których wzywa rząd jego rady.

[hasła: kompetencje sejm, ustawy, zarządzenia]

§ 20.

Sejm stara się o utrzymanie stanowego (domestykalnego) majątku, tudzież każdego innego majątku krajowego, stanowiącego ze względu na swe powstanie lub przeznaczenie własność Galicji z Krakowem, dalej o utrzymanie funduszków i zakładów urządzonych albo utrzymywanych z funduszków stanowych lub krajowych. Uchwały Sejmu krajowego pociągające za sobą pozbycie, stałe obciążenie lub zestawienie majątku zakładowego wymagają cesarskiego zatwierdzenia.

[hasła: fundusz krajowy, fundusz stanowy, majątek domestykalny, majątek krajowy, uchwały sejm krajowego]

§ 21.

Sejm zarządza majątkiem domestykalnym, tudzież sprawami kredytu i długów kraju; i stara się o dopełnienie ciężących w tej mierze na kraju zobowiązań.

Sejm zarządza i rozporządza funduszem krajowym i funduszem indemnizacyjnym królestwa Galicji i Lodomerii z Krakowem, z dokładnym przestrzeganiem określonych ustawą celów i przeznaczenia tych funduszków.

[hasła: fundusze, majątek domestykalny, zarządzanie sejm]

§ 22.

Sejm obraduje i uchwała w sprawie dostarczenia środków, potrzebnych do spełnienia jego działalności w zakresie celów krajowych, dla utrzymania majątku krajowego, funduszków i zakładów krajowych, o ile dochody zakładowego majątku krajowego okazują się niewystarczające.

W tym celu ma on prawo nakładania i pobierania dodatków do bezpośrednich podatków rządowych aż do wysokości dziesięciu procentów. Wyższe dodatki do bezpośrednich podatków lub też inne opłaty krajowe potrzebują cesarskiego zatwierdzenia.

[hasła: fundusze, majątek krajowy, obrady sejm, podatki rządowe, uchwały sejm krajowego]

§ 23.

Zakres działania Sejmu w sprawach gminnych określa ustawa gminna albo też poszczególne statuta gminne.

[hasła: statuta gminne, ustawa gminna, zakres działań Sejmu krajowego]

§ 24.

Współdziałający i nadzorczy wpływ Sejmu w sprawach podatkowych, mianowicie pod względem rozkładu, poboru i odstawiania bezpośrednich podatków rządowych, określają osobne przepisy.

[hasła: podatki rządowe]

§ 25.

Sejm postanawia o systematyzowaniu stanu osobowego i etatu płac urzędników i służ, których potrzeba dodać Wydziałowi krajowemu albo ustanowić dla poszczególnych przedmiotów zarządu; on określa sposób ich mianowania i dyscyplinarnego traktowania, ich pobory emerytalne i zaopatrzenia i zarysy mającej się wydać służbowej instrukcji.

[hasła: Wydział krajowy, zarząd sejmowy]

II.

Zakres działania Wydziału krajowego.

§ 26.

Wydział krajowy załatwia zwyczajne czynności zarządu majątkiem krajowym, funduszami i zakładami krajowymi i kieruje i nadzoruje sprawowanie służby przez podległych sobie urzędników i służ. Z tego, jako też z przeprowadzenia uchwał sejmowych potrzebujących wykonania ma Wydział krajowy zdawać sprawę Sejmowi krajowemu i przeprowadzać przedwstępne obrady nad wnioskami przygotowanymi dla Sejmu w sprawach krajowych z polecenia Sejmu lub z własnej inicjatywy.

[hasła: fundusze, kompetencje, majątek krajowy, przedwstępne obrady, sprawy krajowe, uchwały Sejmu krajowego]

§ 27.

Wydział krajowy wykonuje przysługujące krajowi lub dawnym Stanom kraju prawa patronatu i prezenty, prawo proponowania lub mianowania na miejsca fundacyjne albo stypendialne, prawo przyjmowania do stanowych zakładów i fundacji.

[hasła: prawo patronatu, Stany krajowe]

§ 28.

Wydział krajowy jest przedstawicielem reprezentacji kraju we wszystkich sprawach prawnych.

Dokumenty mające być wystawione w imieniu reprezentacji kraju mają być podpisane przez marszałka krajowego i dwóch członków Wydziału krajowego i zaopatrzone pieczęcią kraju.

[hasła: dokumenty, marszałek krajowy, reprezentacja kraju, sprawy prawne]

§ 29.

Wydział krajowy ma prócz tego załatwiać także wszystkie inne czynności dotychczasowego Wydziału stanowego, o ile one nie przechodzą na inne organa lub nie ustają wskutek zmienionych stosunków.

[hasła: kompetencje Wydziału krajowego, Wydział Stanowy]

§ 30.

Wydział krajowy ma się zajmować przygotowaniami potrzebnymi do odbywania posiedzeń sejmowych i wyszukaniem, utrzymywaniem i urządzeniem lokalności przeznaczonych dla reprezentacji kraju i dla podległych jej bezpośrednio urzędów i organów.

[hasła: kompetencje Wydziału krajowego, reprezentacja kraju]

§ 31.

Wydział krajowy ma badać akta wyborcze nowo wstępujących posłów sejmowych i zdawać z tego sprawę Sejmowi, do którego należy rozstrzygnięcie o dopuszczeniu do Sejmu osoby wybranej.

[hasła: akta wyborcze, sprawozdanie]

§ 32.

Bliższe wskazówki co do czynności przypadających Wydziałowi krajowemu i co do sposobu ich sprawowania pozostawia się instrukcji, którą Sejm ma wydać, a pod względem wpływu na sprawy gminne i na sprawy rządowych podatków zastrzega się je dla osobnych ustaw gminnych i podatkowych.

[hasła: uchwała]

Rozdział trzeci O sposobie załatwiania spraw.

§ 33.

Sejm zgromadzony wskutek prawidłowego zwołania go ma brać pod obrady i załatwiać na swoich posiedzeniach sprawy należące do zakresu jego działania. Posiedzenia zarządza marszałek, zagaja je i zamyka.

[hasła: marszałek krajowy, obrady, posiedzenie, zgromadzenie sejmowe]

§ 34.

Posiedzenia Sejmu są jawne.

Wyjątkowo może się odbyć posiedzenie tajne, jeżeli tego żąda albo przewodniczący albo przynajmniej pięciu członków Sejmu, a Sejm po wydaleniu słuchaczy, tak postanowi.

[hasła: jawność, posiedzenie, tajność]

§ 35.

Poszczególne przedmioty obrad wchodzą do Sejmu:

- a) albo jako przedłożenia rządowe, na ręce marszałka krajowego;
- b) albo jako przedłożenia Wydziału krajowego lub specjalnego Wydziału wybranego przez Sejm krajowy z własnego grona, który bądź to podczas funkcji sejmowej został utworzony, bądź też na jednej z poprzedzających sesji tegoż samego
- c) periodu sejmowego mocą osobnej uchwały otrzymywał polecenie do ułożenia
- d) obszerniejszego projektu ustawy.

Zamknięcie posiedzeń Sejmu zawiesza jedynie czynności specjalnego Wydziału, który do ułożenia obszerniejszego projektu ustawy został powołany.

Równocześnie z otwarciem posiedzeń Sejmu zbiera się rzeczony Wydział w dotychczasowym swym składzie i, jeżeli Sejm inaczej nie postanowi, zajmuje się

przerwaną pracą tak długo, dopóki nie wywiąże się zupełnie z poruczonego sobie zadania.

Tylko tych członków Wydziału należy zastąpić nowym wyborem, którzy przestali być posłami lub z jakichkolwiek przyczyn przez dłuższy czas nie mogą uczestniczyć w pracach Wydziału.

Z upływem sześcioletniego periodu sejmowego albo też z chwilą rozwiązania Sejmu ustaje czynność Wydziału, chociażby nie dokończył swej pracy.

e) albo jako wnioski poszczególnych członków Sejmu.

Wnioski samoistne poszczególnych członków, nie odnoszące się do jakiegoś przedłożenia rządowego lub wydziałowego, należy poprzednio zgłosić pisemnie u marszałka krajowego i poddać pod wstępne obrady w komisji. Marszałek krajowy ma wykluczyć spod obrad wnioski dotyczące przedmiotów nie należących do zakresu spraw sejmowych.

[hasła: kadencja, marszałek krajowy, Sejm krajowy, sprawy sejmowe, wchodzenie przedmiotów obrad, Wydział krajowy]

§ 36.

Marszałek oznacza porządek, w jakim sprawy mają wchodzić pod obrady.

Przedkładane Sejmowi przedłożenia rządowe należy brać pod obrady i załatwiać przed wszystkimi innymi przedmiotami obrad.

[hasła: kolejność rozpooznania, marszałek krajowy, obrady, przedłożenia rządowe]

§ 37.

Namiestnik królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim albo też wyznaczeni przez niego komisarze mają prawo jawienia się w Sejmie i zabierania głosu każdego czasu; w głosowaniach biorą udział tylko w razie jeżeli są członkami Sejmu. Gdyby przy niektórych rozprawach potrzebnym lub pożądanym było dla udzielenia wiadomości i objaśnień delegowanie członków władz rządowych, marszałek ma się udać do przełożonych odnośnych władz.

[hasła: głosowanie, komisarze, namiestnik]

§ 38.

Do powzięcia uchwały w Sejmie potrzebną jest obecność więcej niż połowy wszystkich członków Sejmu, a do ważności uchwały bezwzględna większość głosów obecnych członków Sejmu. W razie równości głosów uważa się wzięty pod obrady wniosek za odrzucony.

Do uchwały w sprawie proponowanych zmian statutu krajowego potrzebną jest obecność przynajmniej trzech czwartych części wszystkich członków Sejmu,

a przyzwolenie przynajmniej dwóch trzecich części obecnych.

[hasła: przedsięwzięcie uchwały, *quorum*, większość kwalifikowana, zmiany statutu krajowego]

§ 39.

Głosowanie jest zazwyczaj ustne; wedle uznania przewodniczącego może się odbywać także przez powstanie i niepowstanie. Wyborów lub obsadzania miejsc (*Besetzungen*) dokonuje się kartkami.

[hasła: głosowanie, wybory]

§ 40.

Rozprawy sejmowe należy podać z dołączeniem protokołów posiedzeń na ręce namiestnika do Najwyższej wiadomości.

Sejm oznacza sposób ogłaszania przeprowadzanych rozpraw.

[hasła: ogłaszanie, protokoły, rozprawy]

§ 41.

Sejm nie może wchodzić w styczność z żadną reprezentacją krajową innego kraju koronnego i nie może wydawać żadnych obwieszczeń. Deputacje nie mogą być do zgromadzenia sejmowego dopuszczone, a petycje może Sejm przyjmować tylko wtedy, jeżeli mu się je przedkłada przez którego z członków Sejmu.

Wysyłanie deputacji sejmowych na dwór cesarski (do tronu) może mieć miejsce tylko za poprzednio uzyskanym cesarskim przyzwoleniem.

[hasła: cesarz, deputacje, reprezentacja krajowa, Sejm krajowy, zgromadzenie sejmowe]

§ 42.

Wydział krajowy ma roztrząsać i załatwiać przekazane sobie czynności w obradach kolejalnych.

Do ważności uchwały potrzebną jest obecność przynajmniej czterech członków Wydziału krajowego. Marszałek krajowy ma prawo i obowiązek powstrzymać wykonanie uchwały Wydziału krajowego, jeżeli uważa ją za przeciwną dobru powszechnemu lub istniejącym ustawom i ma przedłożyć sprawę natychmiast do Najwyższego rozstrzygnięcia na ręce namiestnika.

[hasła: dobro powszechne, marszałek krajowy, namiestnik, uchwały, ustawy, Wydział krajowy, wykonywanie uchwały]

§ 43.

Wydział krajowy może się znosić tylko z tym Sejmem, z którego wyszedł, i może wydawać obwieszczenia tylko w poruczonych mu sprawach administracyjnych. Deputacji Wydział krajowy przyjmować nie może.

[hasła: deputacje, obwieszczenia, Sejm krajowy, Wydział krajowy]